

УДК 330.341

JEL E22, F21

DOI 10.32782/2786-765X/2024-4-7

Грігерман Є.В.

аспірант,

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4008-2869>

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК: СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

У статті систематизовано та узагальнено наукові підходи на зміст та економічну сутність категорій «розвиток», «інновації» та «інвестиції», обґрунтована діалектичний зв'язок між ними. Уточнено зміст поняття «інноваційно-інвестиційний розвиток». Проаналізовано законодавство України, що регламентує інноваційно-інвестиційну діяльність, виявлено його фрагментарність та непослідовність. Встановлено, що розуміння процесів інноваційно-інвестиційного розвитку в сучасних умовах дає змогу учасникам ринку ефективно провадити господарську діяльність, підвищувати показники результативності та конкурентоспроможності на ринку. Виявлено, що інноваційність характеру діяльності підприємств і галузей економіки залежить від низки внутрішніх і зовнішніх факторів.

Ключові слова: інновація, інвестиція, інноваційно-інвестиційний розвиток, інвестиційно-інноваційна діяльність, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інноваційної діяльності на всіх рівнях суспільних відносин принципово змінює соціальні, економічні, техніко-технологічні, організаційні та екологічні умови цього процесу і визначає стійкість, конкурентоспроможність та ефективність функціонування економічних систем. Запровадження в Україні сучасних моделей інноваційно-інвестиційного розвитку стало об'єктивною необхідністю ще на початку трансформаційних процесів 90-х років та початку ХХІ століття. Вже у той період виявилася доцільність формування системи підтримки інноваційних змін, а також розроблення концептуальних засад, інструментів і механізмів прийняття стратегічних рішень, які в умовах фінансових та інституційних викликів могли б забезпечити ефективне залучення інвестицій у інноваційну діяльність та своєчасні технологічні оновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні дослідження різних аспектів інноваційно-інвестиційного розвитку та розробку нових підходів щодо ефективності інноваційної діяльності здійснили у своїх працях такі вітчизняні і зарубіжні вчені: Д. Белл [1], І. Бернар [2], В. Волощук [3], Ю. Волощук [3], В. Геєць, Ж. Коллі [2], Я. Ларіна [6], І. Лицур [7], К. Макконнелл, О. Наконечна [8], Ж. Семчук [11], Й. Шумпетер [13] та інші. Проте незважаючи на наявність класичних і більш сучасних поглядів у науковій літературі, багато питань, зокрема щодо концептуальних підходів у сфері інноваційно-інвестиційного

розвитку, їх вибору у конкретній галузі залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає у обґрунтуванні теоретичних і концептуальних засад інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств. Для реалізації поставленої цілі були поставлені наступні завдання: уточнити категоріально-понятійний апарат у сфері інноваційно-інвестиційного розвитку; визначити місце та особливості інноваційно-інвестиційного розвитку на макро-, мезо- і мікрорівнях; сформулювати конфігурацію системи інноваційно-інвестиційного розвитку; систематизувати зовнішні і внутрішні фактори, що визначають інноваційний характер розвитку підприємств в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базовою категорією, що характеризує динаміку соціально-економічних процесів, є категорія «розвиток». Українські та зарубіжні вчені мають різні погляди щодо трактування сутності цієї категорії. Французькі вчені Ів Бернар та Ж. Коллі у економічному словнику подають визначення розвитку як «... процесу зміни структур суспільства, пов'язаний із економічним зростанням». Економічний розвиток означає не просто збільшення обсягів виробництва чи навіть підвищення рівня життя, цей термін слід застосовувати для визначення тривалого процесу, що охоплює взаємодію різних економічних та соціальних структур. Але, як зазначають автори, розвиток без росту

неможливий, і навпаки, з урахуванням якісної оцінки впливу об'єктивних факторів середовища [2]. Д. Бел трактував постіндустріальне суспільство як суспільство знання за двома напрямками: по-перше, джерелом інновацій все більше стають наукові дослідження й розробки; по-друге, прогрес суспільства, який вимірюється зростанням ВВП і рівня зайнятості населення, тепер більшою мірою залежить від ...прискореного розвитку науки та освіти, їх якісної модернізації [1].

Сучасне розуміння категорії «розвиток» трактує його як незворотну, направлену, закономірну зміну матеріальних та ідеальних об'єктів. У результаті розвитку виникає якісно новий стан досліджуваного об'єкта, що означає зміну його складу або структури [6]. Отже, обов'язковими властивостями розвитку є незворотність, цілеспрямованість і відповідність діючим економічним законам. Щоб відслідкувати зміни, що відбулися, потрібно тривале спостереження за динамічною системою, необхідний час. Отримання відмітних результатів в діяльності господарюючих суб'єктів може базуватися на настанні відчутних якісних змін, що, поза сумнівом пов'язані з впровадженням інновацій. Так, Й. Шумпетер стверджував, що і економічне зростання, і власне розвиток можна пояснити лише успішною діяльністю новаторів. «Саме новітні винаходи примножують продуктивні сили та сприяють економічному прогресу. Інноваційний потенціал підприємств – це і є внутрішній потенціал розвитку суспільства» [14].

Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації нових ідей в об'єкт ринкових відносин – галузь економіки, конкретне підприємство чи товар. Процес зміни технологічних укладів наразі спрямований на підвищення «якості життя», застосування енергозберігаючих технологій, що є реагуванням на зміни в інноваційному виробництві.

Актуальні концепції суспільного розвитку ідентифікують чинники і точки росту економічних систем, а також напрями переважної структурної і трансформаційної динаміки розподілу інвестицій, підприємницької діяльності в ключових галузях, виробництва валового національного продукту. Акцент на інноваційно-інвестиційний розвиток у концепціях суспільного розвитку є орієнтиром успішних трансформацій економіки будь-яких країн, як у теоретичному, так і практичному сенсах.

Інноваційне підґрунтя економічного розвитку розпочало своє формування у першій третині ХХ ст. у працях видатного вітчизняного економіста М. Туган-Барановського. Концептуальні засади його вчення згодом

мали значний вплив на формування теорії «довгих хвиль» М. Кондратьєва, на класичну інноваційну теорію Й. Шумпетера [14] та на інноваційні підходи в економічній теорії Дж. Кейнса, яка отримала назву інвестиційної теорії ділових циклів. Власне поняття «інновація» увів у економічну науку Й. Шумпетер. Ще у 1912 р. ним було започатковано теорію інновацій, а в 30-х роках ХХ ст. вона набула завершеності. Його твердження, що інновації зрушують економічну систему з рівноважного стану й є чинником «створювального руйнування», або «нестабільної стабільності», є актуальними і натеper. В основу власної концепції інновацій Шумпетер поклав ідею про «нові комбінації», що з часом було замінено терміном «інновація».

У своїй праці «Теорії економічного розвитку» він підкреслив, що інновації, нововведення, підприємницьке новаторство відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку економічних суб'єктів [14]. Концепція інновацій за Шумпетером включає п'ять необхідних передумов: створення нового (для споживачів) товару або надання наявним на ринку товарам нової якості; створення нового методу чи технології виробництва, які ще не використовувалися у досліджуваній галузі; проникнення на новий ринок...; відкриття нового джерела факторів виробництва незалежно від того, чи вони використовувалися компанією раніше; нові підходи щодо організації галузі [5]. Всі типи нововведень в діяльності підприємств можуть бути реалізовані на практиці через конкретні форми (а саме патенти, ліцензії, товарні знаки, інноваційні проекти і програми тощо).

Протягом тривалого часу законодавство України, що мало регламентувати інноваційну діяльність підприємств і організацій, було недосконалим і фрагментарним. Лише в 1999 р. було вперше прийнято Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Закон «Про інноваційну діяльність» набрав чинності лише у 2002 році, незначні зміни, що стосувалися терміну чинності свідоцтва про реєстрацію інноваційного проєкту, було внесено у 2010 році. У законі декларувалося створення сприятливих соціально-економічних та організаційно-правових умов відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, підтримка «впровадження екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції» [4].

Категорія «інновація» визначена на законодавчому рівні як «новостворена та (або)

вдосконалена конкурентоспроможна технологія, продукція або послуга, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [4]. Відповідно, інноваційним визнається продукт, який є втіленням у практичну діяльність об'єкта інтелектуальної власності, на який виробник має документи, що засвідчують право інтелектуальної власності (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників ліцензії, або впровадженням відкриттів, що підвищують науково-технічний і технологічний рівень. Мова йдеться про продукт, який в Україні вироблений уперше, або який порівняно з подібним продуктом, наявним на ринку, є конкурентоспроможним і має значно вищі техніко-економічні показники.

Сукупний результат інноваційного розвитку на рівні суспільства в цілому стає відчутним завдяки механізму ринкової дифузії інновацій. Важливість дифузії інновацій пояснює зв'язок між інноваційною, виробничо-збутовою та інвестиційною діяльністю, а також свідчить про необхідність розгляду не лише інновації як результату, а і чітко визначеної послідовності дій суб'єктів господарювання та елементів інноваційної інфраструктури, який має форму інноваційного процесу. Для досягнення стратегічного ефекту від інноваційної діяльності потрібно нарощувати обсяг контрактних взаємовідносин та сукупних інвестицій, аніж від звичайного капіталовкладення. Інновація може означати зміну технології виробництва, яка суттєво впливає на продуктивність праці, інші виробничі фактори та характер виробництва. Узагальнюючи, інновацію у соціально-економічній системі можна вважати способом більш якісного, ефективного використання ресурсів.

Інвестиція в інноваційний розвиток є ресурсозабезпечуючим вкладенням, яке передбачає отримання економічного, соціального, екологічного ефекту. Процес інвестування здійснюється перш за все за рахунок досягнень НТП, що дає змогу зменшити витрати основного капіталу на одиницю продукції. Класичний концептуальний підхід щодо інвестиційного процесу включає в якості базової категорію «інноваційна діяльність». Інновації при цьому слід розглядати як чинник, що протистоїть тиску ринку на виробника, виводить його за межі звичайної конкуренції, і засіб, що стимулює інвестування. Крім того, інновації нівелюють дію закону спадної дохідності і сприяють вирішенню проблем обмеженості ресурсів. Заощадження саме для виробничого

інвестування використовуються у результаті пошуку конкурентних переваг, що дає змогу впровадження нових технологій у виробництво і отримання максимального прибутку.

Термін «інвестиція» походить від лат. «інвест», що означає «вкладати». Найпростіше визначення інвестицій – це вкладення капіталу у бізнес-проект з метою подальшого його нарощування. Отримання доданої вартості як результат інвестування є компенсацією за ризик втрат від інфляції та недоотримання відсотків від банківських вкладів. У зарубіжних наукових джерелах інвестування іноді розглядають як придбання цінних паперів (акцій, облігацій). У вітчизняній науковій літературі цей термін часто ототожнюють з терміном «капітальні вкладення» і розглядають як вкладення у відтворення основного капіталу (будівель, обладнання, транспортних засобів). Водночас інвестиції спрямовують на поповнення обігових коштів, придбання нематеріальних активів (патентів, ліцензій, технологій, ноу-хау). Вкладення у нематеріальну сферу – це фінансування об'єктів інтелектуальної власності, що походять з авторського права, винаходів і патентного права, прав на корисні моделі, ноу-хау тощо. Згідно із Законом «Про інвестиційну діяльність», інвестиції визначаються як усі види майнових й інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти господарської діяльності різних сфер, у результаті якої формується дохід (прибуток) або досягається соціальний ефект [5].

У країнах із економікою ринкового типу під інвестиціями розуміють використання капіталу переважно за двома напрямками: реальні інвестиції, тобто вкладення у матеріальні активи, та фінансові інвестиції – вкладення капіталу у цінні папери. У працях представників класичної політекономії було вперше сформовано найважливіші параметри інвестиційних процесів, показано роль нагромадження капіталу у формуванні інвестиційних ресурсів. Дослідження теоретичних положень вчених різних наукових шкіл та сучасної інноваційно-інвестиційної діяльності продовжується за науковими напрямками: вивчення моделей і механізмів інвестиційної поведінки окремих суб'єктів господарювання, які забезпечують максимальний ефект від інвестиційно-інноваційної діяльності [8; 10; 11]; дослідження макросередовища, інвестиційної політики та передумов інвестиційно-інноваційної активності, що забезпечують економічне зростання та ефективний соціально-економічний розвиток [7; 9; 10; 12], у т.ч. фінансові аспекти сприяння

інноваційно-інвестиційним процесам [9; 10].

Інноваційний та інвестиційний аспекти розвитку нерозривно пов'язані, що формує між ними діалектичний зв'язок. На думку О. Наконечної, «інвестиційні та інноваційні процеси варто розглядати як особливі взаємопов'язані етапи розвитку однієї виробничо-економічної системи» [8, с. 49]. Виходячи з цього доцільно в теоретичному сенсі вести мову про єдиний інноваційно-інвестиційний розвиток, а у практичному – про формування спільної інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку, в рамках якої, з одного боку, здійснюються фундаментальні і прикладні дослідження, розробляються нові технології, відбувається постійне генерування інноваційних ідей, а з іншого – триває пошук капіталу, відбір інвестиційних проєктів, запровадження його у виробництво [6].

Інноваційний тип економічного розвитку наразі вважається тим фундаментом, який визначає перспективи розвитку країн на світовому ринку, а на рівні галузі чи мікрорівні – визначає стійкість ринкового становища. У країнах, що є інноваційними лідерами, наявна концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу (випуск продукції з високою часткою доданої вартості), переважаюча високотехнологічна структура виробництва, винесення за межі країни технологічних циклів, які є несуть екологічні загрози і є ресурсомісткими.

Інновативність підприємств, компаній і цілих галузей економіки залежить від різних зовнішніх і внутрішніх факторів. До внутрішніх факторів відносять наявність сприятливих економічних, організаційних, кадрових і технічних передумов для впровадження інновацій. Важливим елементом підтримки інноваційних ініціатив на підприємстві є також психологічний та інформаційний аспекти, тобто підтримка інноваційної діяльності керівництвом, працівниками та місце інформації про нововведення в системі прийняття рішень на підприємстві, особливо це стосується процесів цифровізації та впровадження цифрового інструментарію в діяльність підприємства.

Зовнішні фактори впливу на інновативність розвитку підприємства визначаються: специфікою ринкових відносин; станом фінансово-економічної системи (можливості інвестиційного забезпечення); соціально-економічними і політичними чинниками; наявністю або відсутністю сприятливого інвестиційного клімату та державної підтримки; позиціонуванням підприємства в галузі; особливостями галузі та її життєвого циклу (так, в будівництві інноваційна активність є необхідною умовою

успішної конкуренції за сучасних умов); розвиненістю інфраструктури тощо.

Складовими інноваційного потенціалу підприємства, що відображає його здатність до впровадження новацій, є 1) сприйнятливність до інновацій; 2) науковий потенціал, що відображає можливість генерації нових ідей та інновацій для власних потреб [7]. Науковий потенціал – це характеристика підприємства інноваційного типу, що безпосередньо залежить від його внутрішніх чинників, зокрема, кадрового, техніко-економічного, організаційно-економічного. При визначенні наукового потенціалу слід враховувати соціально-психологічний клімат, масштаби фінансування НДДКР на підприємстві.

Натепер передумовою та чинником, що змінює базові концепції інноваційно-інвестиційного розвитку є постіндустріальна економіка, що базується на удосконаленому технологічному способі виробництва, переважанні сфери послуг, визнанні інформації і знань як базових виробничих ресурсів. Цей перехід потребує оптимізації впливів рушійних сил трансформаційних змін (держави, суспільства, ринку).

Сучасні постіндустріальні зміни функціонування економічних систем сприяють формуванню більш досконалої їх структури, удосконаленню соціально-економічних відносин, належного інституційного забезпечення моделей інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки та окремих галузей. Такі перетворення неможливі без втілення заходів із забезпечення ефективності функціонування інститутів ринку, залучення інвестиційних ресурсів, кадрового потенціалу для активізації інноваційного розвитку.

Інноваційні зміни в глобальній економіці призводять до зростання частки високих технологій у виробництві та цифрової трансформації [9]. За даними Світового економічного форуму рушійними силами нового етапу глобального розвитку є передові технології та інновації, якість людського капіталу, масштабність глобальних інвестицій й торгового обороту, оптимальне функціонування інституційного середовища, ресурси та інноваційний характер попиту.

Доцільно виділити наступні рівні відносин в області інноваційно-інвестиційного розвитку: макроекономічний (державний, міждержавний) рівень; мезоекономічний (регіональний чи галузевий) рівень; мікрорівень (рівень підприємств, організацій, об'єднань).

На макрорівні визначаються мета та цільова стратегія інноваційно-інвестиційного розвитку, завдання, принципи, соціально-

кономічна політика, пріоритети розвитку економіки країни, напрями і параметри розвитку, підготовлюються й реалізуються державні програми й проекти, здійснюється державна підтримка проектів, що мають стратегічне значення [9, с. 29]. На мезорівні інноваційно-інвестиційного розвитку система повинна забезпечувати збалансоване проведення державної політики в певному регіоні, власної інноваційно-інвестиційної політики, а також міжрегіональне співробітництво у цій сфері. На мікроекономічному рівні планується і втілюється розробка й випуск інноваційної продукції, інноваційно-інвестиційне планування, узгоджуються інтереси підприємств, що взаємодіють, створюються й реалізуються інноваційні проекти.

Пріоритетне значення у забезпеченні ефективного інноваційно-інвестиційного розвитку набуває найвищий (макро-) рівень, державна інноваційно-інвестиційна система. Діяльність держави у цій сфері дозволяє вирішувати завдання, пов'язані з розвитком науково-технічного потенціалу держави і окремих її регіонів. Не менша частина обов'язків і відповідальності за вирішення цих завдань покладається на самі регіони [6].

Обов'язковими характеристиками інновацій має бути їх ринкова затребуваність. Тобто інновації повинні володіти не тільки новизною на рівні суспільства в цілому, і на рівні конкретного підприємства, а й задовольняти ринковий попит, тобто володіти достатнім ринковим потенціалом як показником успішної реалізації інноваційного потенціалу підприємства.

В умовах сьогодення держава має обмежені можливості щодо надання фінансової підтримки інноваційної діяльності підприємств, і непряме стимулювання такої діяльності використовується в Україні недостатньо. Вчені абсолютно справедливо зазначають, що «в умовах кризових явищ в фінансовій системі вітчизняних підприємств важливого значення набуває вирішення проблем інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, формування механізмів залучення інвестиційних ресурсів різних видів та форм для розвитку виробництва високотехнологічної продукції в усіх галузях економіки [3, с. 157]. Сьогодні головним завданням для України є створення умов для забезпечення конкурентоспроможності підприємств ключових галузей, що на сучасному етапі розвитку суспільства визначається рівнем освіти, кваліфікації працівників, станом фундаментальних розробок, структурою НДДКР, а також мірою впровадженнь інновацій у виробництво.

Це стосується вибору інноваційної стратегії розвитку, визначення інвестиційних пріоритетів, створення правової бази [7]. У розвинутих країнах світу пріоритетним напрямом державної підтримки цієї сфери є пільгова податкова та амортизаційна політика як засіб стимулювання інноваційного розвитку.

Інноваційно-інвестиційна стратегія повинна визначати пріоритет інноваційної діяльності щодо напрямів розвитку нових секторів економіки та виведення з обороту застарілих традиційних економічних структур третього та другого технологічних укладів, що передбачає найвищу повагу до гуманітарних цінностей, ставить особистість в епіцентрі інноваційних процесів.

Висновки. Отримання відмітних результатів діяльності господарюючих суб'єктів може базуватися на настанні відчутних якісних змін, що пов'язані з впровадженням інновацій. Інноваційне підґрунтя економічного розвитку було сформовано у першій половині ХХ ст. у працях М. Туган-Барановського, М. Кондратьєва, у класичній теорії Й. Шумпетера та Дж. Кейнса. Інвестиція в інноваційний розвиток є ресурсозабезпечуючим вкладенням, яке передбачає економічну, соціальну, екологічну віддачу. Класичний концептуальний підхід щодо інвестиційного процесу включає в якості базової категорію «інноваційна діяльність». Інновації при цьому слід розглядати як чинник, що протистоїть тиску ринку на виробника, виводить його за межі звичайної конкуренції, як засіб, що стимулює інвестування і сприяє вирішенню проблеми обмеженості ресурсів.

У процесі дослідження доведено, що інновативність підприємств, об'єднань і цілих галузей економіки залежить від різних зовнішніх і внутрішніх факторів. До внутрішніх факторів віднесено наявність сприятливих економічних, організаційних, кадрових і технічних передумов для впровадження інновацій, психологічну та інформаційну підтримку. Зовнішні фактори впливу на інновативність розвитку підприємства визначаються: специфікою ринкових відносин, станом фінансово-економічної системи, наявністю або відсутністю сприятливого інвестиційного клімату; позиціонуванням підприємства в галузі; особливостями галузі та її життєвого циклу, розвиненістю інфраструктури. Виявлено, що передумовою та чинником, що змінює базові концепції інноваційно-інвестиційного розвитку є постіндустріальна економіка, що базується на удосконаленому технологічному способі виробництва, домінуванні сфери послуг, визнанні інформації і знань як базових виробничих ресурсів.

Бібліографічний список

1. Bell D. The Third Technological Revolution and Its Possible Socio-Economic Consequences. *Dissent*. Vol. XXXVI. № 2. *Spring* 1989. P. 167.
2. Yves Bernard, J.-C. Colli. Dictionnaire explicatif économique et financier. 3 ed. Paris, 1981. 1377 p.
3. Волощук В.Р., Волощук Ю.О., Іванишин О.В. Інвестування інноваційного розвитку підприємств. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3–4. С. 156–162.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
6. Ларіна Я.С. Сутність і структура економічного розвитку та його особливості в Україні. Розділ у монографії Статистико-аналітичне забезпечення управління економічним розвитком економічних суб'єктів. Київ : ФОП Ямчинський О., 2020. 292 с.
7. Лицур І.М., Лимич Ю.В. Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2299>
8. Наконечна О.С. Формування та реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємства. *Економіка та держава*. Київ, 2015. № 4. С. 48–51.
9. Онофрійчук В.П. Фінансові аспекти сприяння інноваційно-інвестиційним процесам в Україні. *Проблеми науки*. Київ, 2012. № 4. С. 28–31.
10. Пальчевич Г.Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізм їх залучення. *Наукові праці Кіровоградського НТУ*. 2010. Вип. 18(1). С. 23–28. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/04.pdf
11. Семчук Ж.В., Скриньковський Р.М. Інноваційно-інвестиційний розвиток виробничого підприємства як складова його конкурентоспроможності в системі маркетингу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 9. С. 6–9.
12. Федоренко В.Г., Пінчук Ю.Б. Інвестиційно-інноваційний процес в Україні. *Економіка та держава*. Київ, 2014. № 3. С. 45–46.
13. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ : Вид-во Києво-Могилянська академія, 2011. 244 с.

References

1. Bell D. (1989) The Third Technological Revolution and Its Possible Socio-Economic Consequences. *Dissent*. Vol. XXXVI. № 2. *Spring*. P. 167.
2. Yves Bernard, J.-C. Colli. (1981) Dictionnaire explicatif économique et financier. 3 ed. Paris. 1377.
3. Voloshchuk V.R., Voloshchuk Yu.O., Ivanyshyn O.V. (2020) Investuvannya innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv [Investing in the innovative development of enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*. № 3–4. P. 156–162.
4. Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist» [Law of Ukraine "On Innovative Activity"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
5. Zakon Ukrainy «Pro investytsiinu diialnist» [Law of Ukraine "On Investment Activity"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
6. Larina Ya.S. (2020) Sutnist i struktura ekonomichnoho rozvytku ta yoho osoblyvosti v Ukraini. Rozdil u monohrafiï "Statystyko-analitychne zabezpechennia upravlinnia ekonomichnym rozvytkom ekonomichnykh subiektiv" [Statistical and analytical management of the economic development of economic entities]. Kyiv: FOP Yamchynskiy O. 292 p.
7. Lytsur I.M., Lymych Yu.V. (2013) Chynnyky formuvannia innovatsiino-investytsiinoi polityky staloho rozvytku [Factors of formation of innovation and investment policy of sustainable development]. *Efektivna ekonomika*. № 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2299>
8. Nakonechna O. S. (2015) Formuvannia ta realizatsiia innovatsiino-investytsiinoi stratehii stiikoho rozvytku pidpriemstva [Formation and implementation of the innovation-investment strategy of sustainable development of the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*. № 4. P. 48–51.
9. Onofriichuk V.P. (2012) Finansovi aspekty spryiania innovatsiino-investytsiinykh protsesam v Ukraini [Financial aspects of promoting innovation and investment processes in Ukraine]. *Problemy nauky*. № 4. P. 28–31.
10. Palchevych H. T. (2010) Dzherela finansovoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti ta mekhanizm yikh zaluchennia [Sources of financial support for innovative activity and the mechanism of their involvement]. № 18(1). P. 23–28. Available at: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/04.pdf
11. Semchuk Zh.V., Skrynkovskiy R.M. (2015) Innovatsiino-investytsiinyi rozvytok vyrobnychoho pidpriemstva yak skladova yoho konkurentospromozhnosti v systemi marketynhu [Innovative and investment development of a production enterprise as a component of its competitiveness in the marketing system]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 9. P. 6–9.
12. Fedorenko V. H., Pinchuk Yu.B. (2014) Investytsiino-innovatsiinyi protses v Ukraini [Investment and innovation process in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*. № 3. P. 45–46.
13. Shumpeter Y. (2011) Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsykladu [Theory of economic development. A study of earnings, capital, credit, interest, and the business cycle]. Kyiv: Vyd-vo Kyievo-Mohylianska akademiia. 244 p.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2024

Evgeny Grigerman

Postgraduate Student,

Private Joint-Stock Company "Higher education institution

"Interregional Academy of Personnel Management"

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4008-2869>

INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT: ESSENCE AND CONCEPTUAL APPROACHES

The article systematizes and summarizes scientific approaches to the content and economic essence of the categories "development," "innovation," and "investment," and substantiates the dialectical relationship between them. The purpose of the article is to substantiate the theoretical and conceptual foundations of innovative and investment development of enterprises. To realize the goal, the following tasks were set: clarify the categorical and conceptual apparatus in the field of innovation and investment development; determine the place and features of innovation and investment development in the enterprise management system; to systematize external and internal factors that determine the innovative nature of the development of enterprises in modern conditions. It was proved that the classic conceptual approach to the investment process includes the basic category of innovative activity. At the same time, innovation should be considered as a factor that resists market pressure on the manufacturer, takes it beyond normal competition, and a means that stimulates investment. The meaning of the concept of "innovative and investment development" has been clarified. The legislation of Ukraine, which regulates innovation and investment activity, was analyzed, its fragmentation and inconsistency were revealed. It has been established that understanding the processes of innovation and investment development in modern conditions enables enterprises to more effectively carry out their activities, increase the effectiveness of functioning and competitiveness on the market. It was revealed that the innovative nature of the activity of enterprises and economic sectors depends on a number of factors, in particular, internal factors include the presence of favorable economic, organizational, personnel and technical prerequisites for the introduction of innovations, psychological and informational support, external specifics of market relations, the state of the financial and economic system, favorable investment climate, specifics of the industry and stage of the life cycle, infrastructure development.

Keywords: innovation, investment, innovation and investment development, investment-innovation activity, competitiveness.